

Meerderjarige kan er belang bij hebben geadopteerd te worden

Adoptie van een meerderjarige is in Nederland niet toegestaan. Dat staat sinds 1956 in de wet. De achterliggende gedachte hiervan is dat adoptie volledig in het belang van de bescherming van een kind moet staan. Een meerderjarige heeft die bescherming niet meer nodig. Daarnaast speelt bij een meerderjarige het opvoedingsaspect geen rol meer. In die visie hebben meerderjarigen geen belang bij adoptie. Ook bij de herziening van de adoptiewetgeving per 1 januari 2009 heeft de wetgever het uitgangspunt dat adoptie een kindbeschermingsmaatregel is niet losgelaten, ook al is de wetgeving aangepast aan de moderne tijd.

Dat is jammer, want adoptie in Nederland is anno 2012 toch meer geworden dan uitsluitend een kindbeschermingsmaatregel. Tegen de visie dat alleen minderjarige kinderen belang kunnen hebben bij een adoptie valt het een en ander in te brengen. Ook meerderjarigen kunnen er belang bij hebben om geadopteerd te worden. Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen materiële belangen, immateriële belangen en internationale aspecten.

Bij een materieel belang valt te denken aan een onderhoudsplicht die voor de adoptieouder ontstaat. In Nederland loopt deze onderhoudsplicht totdat het kind 21 jaar is geworden. Bij een gehandicapt kind kan deze plicht doorlopen. Verder is er een erfrechtelijk belang voor de adoptiekinderen. Door adoptie zijn de erfrechtelijke aanspraken bij wet geregeld. Weliswaar kan voor een pleegkind bij testament een en ander geregeld worden, maar dan betaalt

het kind uit die nalatenschap hoge successierechten. Voor bloedverwanten in de eerste graad bestaat immers een successierechtelijk gunstiger tarief.

Emotioneel belang

Als immaterieel belang kan worden gedacht aan het emotionele belang dat kinderen en hun opvoeders kunnen hebben bij adoptie. Door adoptie wordt de natuurlijke gezinsband die al die jaren is opgebouwd juridisch bekrachtigd. Het kan bijvoorbeeld gaan om een meerderjarig kind dat geen of nauwelijks nog een band heeft met zijn oorspronkelijke ouders en is opgegroeid in het eigenlijk niet officiële adoptiegezin. Het kind beschouwt zijn (niet formele) adoptieouders als papa en mama. Vanwege allerlei omstandigheden wil het kind dit op een bepaald moment juridisch bevestigd hebben.

De voorstanders van de meerderjarigenadoptie vinden dat adoptie mo-

gelijk moet zijn indien de sociale en emotionele band tussen de 'adoptie'-ouders en het te adopteren meerderjarige kind sterk is en de band met de juridische ouders gering. In die visie moet het uitgangspunt van de adoptie worden verruimd met, naast de kindbeschermingsgedachte, het vestigen van familierechtelijke betrekkingen. Bij de gewijzigde adoptiewetgeving per 1 januari 2009 had de wetgever voor de duomoeder de mogelijkheid tot het vestigen van familierechtelijke betrekkingen voor ogen. Waarom zou deze moderne gedachtegang zich niet mogen uitstrekken tot een meerderjarigenadoptie? Er moet dan wel sprake zijn van een weloverwogen wens van het adoptiekind en zijn opvoeders waarbij de sociale en emotionele belangen voorop staan. Verder mag niemand bezwaar hebben tegen de adoptie.

Voorts moet er rekening worden gehouden met internationale aspecten.

Nederland wordt steeds multicultureler. Ook de wetgever gaat mee met dit moderne aspect en de gevolgen hiervan. Wat in het ene land niet is toegestaan, is in een ander land wel mogelijk. Het uitgangspunt van de wetgeving op internationaal privaatrechtelijk terrein is dat de regels van een ander land moeten worden gerespecteerd, ook al kan dit botsen met de Nederlandse regels. In veel andere landen, zoals in België en Frankrijk, is adoptie van een meerderjarig kind wél mogelijk. Hoe moet hiermee worden omgegaan?

Erkenning

De Hoge Raad heeft over een dergelijke situatie in 2004 duidelijkheid gegeven.

Het ging in deze zaak om een stiefmoeder en haar twee zonen. Zij verzochten in 2000 de Nederlandse ambtenaar van de burgerlijke stand om een aantekening te maken van een Belgische adoptie-uitspraak uit 1994 op de geboorteakten van de zonen. De zonen zijn geboren in respectievelijk 1939 en 1941. In 1950 is de stiefmoeder gehuwd met de vader, die in 1991 is overleden. De Nederlandse ambtenaar van de burgerlijke stand heeft de toevoeging van de latere vermelding van de Belgische adoptie aan de geboorteakten geweigerd. Ten tijde van het adoptieverzoek in België waren de kinderen namelijk al meerderjarig en dat is in Nederland niet toegestaan. Daarom vond de ambtenaar van de burgerlijke stand dat de Belgische adoptie in strijd was met de Nederlandse openbare orde. De rechtbank en het hof hebben de weigering door de ambtenaar van de burgerlijke stand bekrachtigd.

De Hoge Raad vernietigde echter de beschikking van het hof. Het hof heeft ten onrechte beslissend geacht of is voldaan aan de Nederlandse regels. Naast het feit dat de rechtbank en het hof een verdrag tussen Nederland en België over het hoofd hebben gezien, mag een erkenning van een uitspraak van een buitenlandse rechter niet zonder meer worden geweigerd indien deze niet overeenkomt met de Nederlandse wetgeving. Als toetsingscri-

terium voor buitenlandse rechterlijke beslissingen komt de openbare orde slechts dan in beeld als de erkenning van een buitenlandse beslissing in flagrante strijd zou zijn met fundamentele beginselen van de Nederlandse rechtsstaat. Hiervan was in dit geval geen sprake. (Dat zal ongetwijfeld wél zo zijn als de 48-jarige John Goodman mocht besluiten de recente Amerikaanse adoptie van zijn 42-jarige vriendin in Florida ook in Nederland erkend te willen hebben. Deze multimiljonair adopteerde zodat hij een groot gedeelte van zijn fortuin veilig kon stellen in een aansprakelijkheidszaak...)

Ongelijkheid binnen gezin

Hoe zit het met de materiële en immateriële belangen van het meerderjarige adoptiekind? Materiële belangen worden niet als doorslaggevend beschouwd. Wel stonden enkele rechtbanken op grond van diverse overwegingen van emotionele aard een meerderjarigenadoptie toe. De Rechtbank Zwolle besliste bijvoorbeeld in 2010 positief op een verzoek tot partneradoptie van de lesbische partner van de moeder van twee meerderjarige kinderen van respectievelijk 20 en 23 jaar oud. Het feit dat deze kinderen meerderjarig waren stond onder de gegeven zeer bijzondere omstandigheden van het geval niet een toewijzing van het adoptieverzoek in de weg.

De rechtbank verwees hiertoe onder meer naar een beschikking van het Hof Amsterdam van 2000. In die zaak ging het om een kind dat sinds driejarige leeftijd was geplaatst in het gezin van haar adoptieouders. In dit gezin groeide nog een andere geadopteerde dochter op. Het kind had geen contact meer met haar biologische moeder en sporadisch contact met haar biologische vader. Met name de biologische vader van het kind was tegen een adoptie omdat hij bang was dat hij zijn toenmalige echtgenote zou kwijtraken als hij hiervoor zijn toestemming zou gaan geven. Pas toen het kind meerderjarig werd gaf de vader toestemming voor de adoptie. De late formalisering van de adoptie die niet aan de schuld

van het kind en de eigenlijk niet-officiële adoptieouders te wijten was, het feit dat het kind een jongvolwassen betrof en de situatie van ongelijkheid tussen het kind en de reeds geadopteerde dochter waren voor het Hof doorslaggevend geweest om de adoptie toch toe te staan.

Identiteit

Het Hof in 's-Hertogenbosch oordeelde daarentegen in 2000 dat het verzoek om een partneradoptie van een 26-jarige dochter moest worden afgewezen. Het Hof overwoog dat het recht op adoptie als zodanig niet door artikel 8 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) wordt gegarandeerd (in artikel 8 EVRM wordt onder meer het recht op de uitoefening van het gezinsleven beschermd). Alleen onder zeer bijzondere omstandigheden kan voorbij worden gegaan aan de wet. Ook de rechtbanken Arnhem en 's-Gravenhage wezen in respectievelijk 2010 en 2011 een adoptieverzoek af met een soortgelijke motivering. Wel kan uit de uitspraak van de Rechtbank 's-Gravenhage worden afgeleid dat een afwijzing onder bepaalde omstandigheden in strijd kan zijn met het (eveneens) uit artikel 8 EVRM voortvloeiende recht op behoud van identiteit en persoonlijke ontwikkeling.

De jurisprudentie geeft dus een wisselend beeld weer met betrekking tot de vraag of adoptie van meerderjarige kinderen wel of niet moet worden toegestaan. Het betreft steeds specifiek op de casus toegesneden gevallen. Het standpunt van de Nederlandse wetgever is sinds 1956 dat een kind dat al is opgegroeid en volwassen is, niet meer hoeft te worden beschermd en dus ook niet meer hoeft te worden geadopteerd. Ik heb er een hard hoofd in of dit ooit wordt gewijzigd.

Mr. Vera Kidjan is werkzaam bij Everaert Advocaten in Amsterdam. Heeft u juridische vragen over adoptie, e-mail deze dan naar haar: kidjan@everaert.nl of bel: 020-7523217.